

Yasin KARACA¹, Süleyman ŞAHİN²

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlık olması nedeniyle içinde bulunduğu kültürel koşullar ve sosyal ilişkiler, hem toplumu, hem kültürü, hem de bireyin yapısını etkiler. Birey yaşamını çevresine uyum sağlamaya çalışarak geçirir. Bu çaba doğumla birlikte başlar ve gelişir (Yavuzer, 2000).

Sosyal gelişim, kişinin doğumundan başlayarak yetişkinlik evresine kadar, diğer bireylerle olan münasebetleri ve onlara karşı geliştirdiği ilgi, duygu, tutum ve benzeri davranışlar toplumsal özelliklerin tümüdür. Diğer bir deyişle sosyalleşme, kişinin çevresinde cereyan eden ve toplum tarafından kabul edilen değer ve norm yargılarına uygun bir davranış oluşturma sürecidir (Yetim, 2000). Birey, içerisinde bulunduğu gurubun kurallarına ve değerlerine uygun sosyal bir tutum sergileyerek grubun değer yargılarını benimser. Bu süre zarfında bireyin ilişki kurduğu insanlar ve çevre faktörleri bireyin sosyal uyumunu etkiler (Kraus, 1971).

Bireyin topluma uyumunda zihinsel engelli bireyler yeterli uyumsal davranış birikimine sahip olamadıkları için toplum normlarına uyum sağlama konusunda yetersiz kalmaktadır Bu

¹ Dr. Beden Eğt. Öğretmeni, yasinkaraca99@gmail.com Adıyaman Gölbaşı Mehmet Tevfik Göksu And.İHL.

² Doç.Dr.ssahin16@gmail.com Uludağ Üniv.Spor Bilimleri Fakültesi

ların rehabilite edilmesinde kullanılmakta, bu çocukların motor ve zihinsel gelişimlerini stimüle etmekte ve onların topluma entegrasyonunu sağlamaktadır (Ün, 1999).

Sonuç olarak oyun, spor, kültürel ve sanatsal faaliyetler engelli bireyleri topluma kazandırma ve entegre etmede etkin bir rol oynamakta ve yaşam tatmini konusunda büyük faydalar sağlamaktadır. Engelli bireylerin içerisinde bulunduğu sınırlı alan ve yetersizlik hali, bu bireylerin isteklerini, beklentilerini, fizyolojik, ruhsal ve zihinsel durumlarını her birini farklı planlamalar oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Uygulamalar doğru ve sistemli bir şekilde yapıldığı zaman olumlu sonuçlarla karşılaşıldığı görülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Alpman C. (2001). Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi, Can Reklamevi Basın Yayın Ofset Matbaacılık, Ankara.
2. AAMR, (2009). [www.aamr.org/about_AAMR/name_change_PRdreen.htm]. Erişim Tarihi: 12.09.2009.
3. American Academy of Pediatrics Policy Statement. (1987). Exercise For Children Who Are Mentally Retarded. *Thephysician And Sportsmedicine*,15(12):141-142, USA.
4. Başal H. (1999). Gelişim ve Psikoloji. Morpa Kültür Yayınları, s.12-19, İstanbul.
5. Brouver J, Ludeke V. (1995). Recreational Sports Development and Stimulation Disabled International. (Felsefi Açıdan Spor), Uluslararası Engellilerde Spor Eğitimi Sempozyumu, Antalya.
6. Bucher A., Richard C., Bucher D. (1974). Recreation For Today's Society. New Jersey, Prentice Hall Inc.
7. Burcu E. (2002). Üniversitede Okuyan Özürlü Öğrencilerin Sorunları: Hacettepe Beytepe Kampüsü Öğrencileri Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19 (1), s.85-88.
8. Bruininks RH, Chvat M. (1990). Research on The Motorproficiency of Persons With Mental Retardation. Psychomotor Therapy and Adapted Physical Activity. Ed: Coppenolle Hv, Simons J. In *Beter Movement Proceeding of The 2nd International Symposium*, p. 43-69, Belgium.
9. Carlson R, Deppe TR, Maclean JR. (1972). Recreation in American Life, Wadsworth Publishing Company, Inc. Belmont, California.

10. Chase A. (1996). Recreation and leisure programming. Dubuque, Iowa: Ed-die Bowers Publishing.
11. Çakmak N. M. (2006). Türk Kamu Hukuku Açısından Engellilerin Hukuki Statüsü, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
12. Darıca N, Gümüşçü, Ş, Pişkin Ü. (1992). Otizm ve Otitik Çocuklar. Basım Grafik Yayınları, Ankara.
13. Demir N. (2006). Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar. 2. Bas-kı, Ankara: Turhan Kitabevi, 34.
14. Devlet İstatistik Enstitüsü (2004). Türkiye Özürlüler Araştırması 2002. An-kara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
15. Dincer, N., & Kiliç, Z. (2018). The Analysis of Stress Levels of the Female Wrestlers Studying in Higher Education (A Case of Batman Province). *Asian Journal of Education and Training*, 4(3), 156-160.
16. Docherty D. (1996). Measurement in Pediatric Exercise Science. Windsor, Human Kinetics, p. 285-328.
17. Doğu G, Aşçı H. (2006). Spor Bilimlerine Giriş. (Editör: N. Mirzaoğlu), Spor Yayınevi, Ankara.
18. Doğan S, Kelleci M, Sabancıoğulları S, Aydın D. (2008). Bir İlköğretim Oku-lunda Öğrenim Gören Çocuklarda Ruhsal Uyum Sorunları. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, s.47: 7 (1), Ankara.
19. Dönmezer S. (1994). Toplumbilim. 11. Baskı İstanbul: Beta Basımevi; 38.
20. Engelliler ve Spor. Erişim: <http://www.sporbilim.com.tr>. Erişim tari-hi:12.06.2009.
21. Eripek S. (2002). Geri Zekâlı Çocuklar. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş 12. Baskı, Ankara: Karatepe Yayınları.
22. Eroğlu, S. Y., & Acet, M. (2017). İşitme Engelli Öğrencilerin Spor Yapma Değişkenine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı İle Yaşam Kalitesi Düzeylerinin İncelenmesi. *Turkiye Klinikleri Spor Bilimleri*, 9(2).
23. Ersoy Ö, Avcı N. (2000). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri. Özel Eğitim. Ya-Pa Yayınları, s. 158, İstanbul.
24. Ersoy Ö, Avcı N. (2000). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri. Özel Eğitim. Ya-Pa Yayınları, s. 158, İstanbul.
25. EYH, (2011). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hiz-metleri Genel Müdürlüğü, *Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı*, Ankara
26. Erkal M. Sosyoloji (Toplumbilimi).13. Baskı, İstanbul: Der Yayınları; 2006; 18-81.
27. Erkan N. (1998). Sağlık Mutluluk Zindelik Güzellik ve Uzun Ömür İçin Yaşam Boyu Spor, Spor Kitabevi, s.1-4. Ankara.
28. Ferrell P, Lundegren H. (1999). The Process of Recreation Programming Theory and Technique, 3th Edition, s.207, venture Pub.

29. Haertsch G. (1999). In Their Quest To "Have it All" Women Have Lost Not Only Saturdays, But Part Of Themselves Retrieved. September 4, from The World Widow.
30. Heward W. (1996). Exceptional Children, and Introduction to Special Education. New Jersey: Prentice Hall, USA.
31. Hemingway JL. (1996). Emancipating Leisure: The Recovery The Freedom in Leisure. *Journal of Leisure Research*, 28(1), 27-43.
32. Isıkgöz, E., Esentas, M., & Dincer, N. (2017). Physical Education And Sport Teachers' Organizational Democracy Perceptions. *Turkish Journal Of Sport And Exercise*, 19(2), 296-306.
33. Karaküçük S. (1992). Sporun Rekreatif Fonksiyonları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C: VIII, Sayı 1, Gazi Üniversitesi Yayınları, s.7, Ankara.
34. Kafkas, M. E., Kafkas, Ş. A., & Acet, M. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin sağlıklı yaşam biçimi davranış düzeylerinin incelenmesi.
35. Karaküçük S. (1997). Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme. Geliştirilmiş İkinci Baskı, Seren Ofset, s. 55-59, Ankara.
36. Karaküçük, S. (2003). Rekreasyon, Bağırhan Yayinevi, Ankara.
37. Karaküçük S. (1997). Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme. Geliştirilmiş İkinci Baskı, Seren Ofset, s. 55-59, Ankara.
38. Kalyon TA. (1997a). Özürlülerde Spor. Bağırhan Yayinevi. Ankara.
39. Kalyon TA. (1997b). Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları. 4. basım, Gata
40. Basımevi, Ankara.
41. Kenyon G, McPherson B.(1971). Becoming Involved İn Physical Activity And Sport: A Process Of Socialization. İn G. L. Rarick (ed) Physical Activity Physical Activity: Human Growth And Development, NewYork: Academic Pres; 1971. p.123.
42. Kiliç, Z., & Dinçer, N. (2019). An Analysis of Conflict Styles in Terms of Various Variables among Athletes Participated in Turkey Inter-Universities Wushu Championship. *Asian Journal of Education and Training*, 5(1), 140-145.
43. Kınalı G. (2003). Zihin Engellilerde Beden - Resim - Müzik Eğitim. Farklı Gelişen Çocuklar. (Ed: A. Kulaksızoğlu), Epsilon Yayınları, İstanbul.
44. Koşar D. (2011). Engelli Çocukların Ağız ve Diş Sağlığının Değerlendirilmesi, Bitirme Tezi, Ege Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi.
45. Koparan Ş. (2003). Özel İhtiyaçları Olan Çocuklarda Spor. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: XVII, Sayı:1, Bursa.
46. Küçük, V., & Acet, M. (2002). Bir Kişilik Özelliği Olarak Suçluluk ve Spora İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7).
47. Kraus R. (1971). Recreation And Leisure in Modern Society. Appleton-Century-Crofts, Educational Division. Meredith Corporation, , s: 277, New York.

48. Mc Lean D., Hurd A., Rogers, N. B., (2008) *Kraus' Recreation and Leisure in Modern*
49. Society, 8.bs., USA, Jones and Bartlett Publishers.
50. Mengütay S.(1997). *Morpa Spor Ansiklopedisi*. İstanbul, Orhan Ofset,;2: 10.
51. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (2009). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dil ve Konuşma Güçlüğü*, Ankara.
52. Mert M. (2005). İtirme Engelli Güreşçilerin Fiziksel Fizyolojik Özelliklerinin İncelenmesi, Yüksek Lisan Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ANKARA.
53. Mille PD. (1995). *Fitness Programming and Phsical Disability*. USA.
54. Morris L, Schulz L. (1989). *Creative Play Activities For Childeren with Disabilities*. USA.
55. Parks JB. Zanger, BR K., (1998). Quarterman, J. *Contemporary Sport Management*. Human Kinetics, Champaing, İlionis, p.21
57. Sherrill A, Ruda L. (1977). *A Time to Listen: Leisure Interests and Practicesof Mentally Retarded Adults*. *Park and Recreation*, 12(11); s.30-33.
59. Şahinöz T. , Şahinöz, S. ve Eker, HH. (2013). *Engelli Sağlığı*. ISBN: 978-605-87853-1-1. (Ed: Öncel M.), Gümüşhane
60. Şenduran F. (2006).Askeri liselerde Sporcu Öğrenciler ile Sporcu Olmayan Öğrencilerin Problem Çözebilme, Strese Karşı Koyabilme, Uyum Becerisi ve Başarı Düzeyleri. Doktora. İstanbul: Marmara Üniversitesi. İstanbul.
61. Reppucci N. (1995). *Prevention and Ecology: Teenage Pregnancy, Child Sexual Abuse, and Organized Youth Sports*, *American Journal of Community Psychology*,15, 1-22.USA.
62. Tanesun T, Çelebi Ö. (2008). *Doğa Eğitimi Uygulamasındaki Liderlik Özelliklerinin Rekreasyon Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi*. 10th International Sport Sciences Congress/October 23-25, Bolu.
63. Tezcan M. (1982). *Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi*. AÜEF Yayınları No:116, s.78, Ankara.
64. Tüfekçoğlu U., Eripek S., Kırcaali İftar G., Özyürek M., Ataman A., Tekin İftar E., Batu S., Başal M., Vuran S., Cavkaytar A. (2007). *Açıköğretim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı, Özel Eğitim, S., Eripek, TC Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1411, Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 756*.
65. Türkiye İstatistik Kurumu. (2010). *Özürülülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
66. Özbay Y. (2004), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Pegem Yayıncılık, s.62, Ankara.
67. Özer DS. (2013). *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*.Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

68. Özer DS. (2001). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, Nobel Yayınevi, s. 88, Mayıs, Ankara.
69. Özsoy Y. (1982). *Konuşma Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri*, Eskişehir: Eskişehir İktisadi Ticari İlimler Akademisi, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayını No:4.
70. Özyürek M., Koçak A. (1995). *Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Olan İlkokul Eğitimleri İçin Öğretmen Rehberi*, Ankara.
71. Öztürk F. (1987). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Bağırhan Yayınevi, Ankara.
72. Ün N. (1999). Zihinsel Engellilerde Reaksiyon Zamanının Değerlendirilmesi Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliği.
73. WHO; (1981). “*Disability, Prevention and Rehabilitation*”, *Technical Report Series*, 668, WHO, Geneva.
74. Vural Ö. (2010). Masa başı çalışanlarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
75. Yavuzer H. (2000). Çocuk Psikolojisi, Altın Kitaplar, s. 55, İstanbul.
76. Yetim A. (2000). Sosyoloji ve Spor. Topkar Matbaacılık, Trabzon.
77. Yetim A. (2006). Sosyoloji ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 131-171.